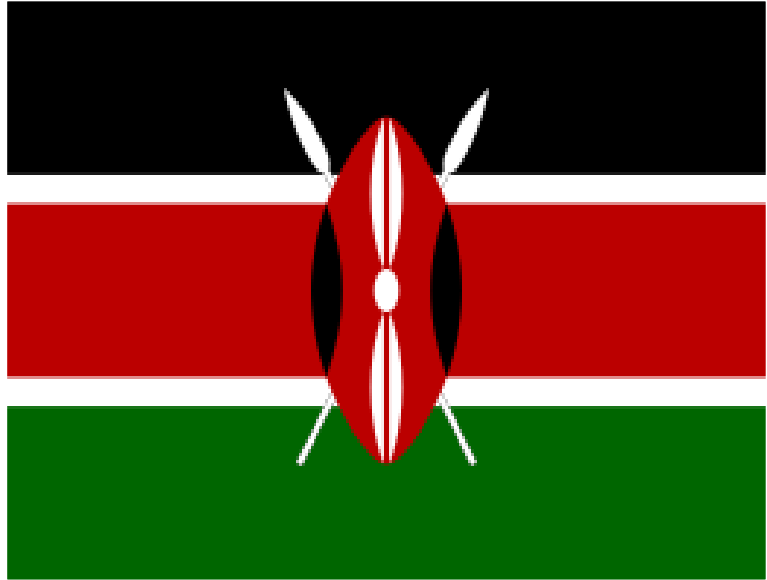

BURHANIYE TİCARET ODASI
BURHANIYE CHAMBER OF COMMERCE

KENYA ÜLKE RAPORU 2020

GENEL BİLGİ

Resmi Adı	KENYA
Yönetim Biçimi	CUMHURİYET
Cumhurbaşkanı	UHURU KENYATTA
Başkent	NAİROBİ
Nüfus (Worldometers)	53,371,909
Yüz Ölçümü (km²)	569,259 km ²
Para Birimi	KENYA ŞİLİNİ
GSYİH (Milyon \$)	98.607 (IMF 2019)
KBGSYİH (\$)	1.998 (IMF 2019)
Büyüme Oranı (%)	% 5,6 (IMF 2019)

COĞRAFİ KONUM

Kenya; kuzeyde Etiyopya, kuzeybatıda Sudan, batıda Uganda, güneyde Tanzanya ve kuzeydoğuda Somali ile komşudur. Komşu ülkeler ile sınır uzunlukları; Etiyopya 861 km, Somali 682 km, Sudan 232 km, Tanzanya 769 km ve Uganda 933 km şeklindedir. Doğusundan Hint Okyanusu ile denize çıkışı vardır.

İklim, rakıma bağlı olarak değişiklik göstermekle birlikte, kıyı kesimleri sıcak ve rutubetli, 20°C-32°C arasında iken, deniz seviyesinden yükselen bölgelerde sıcaklık düşmektedir. Kuzey kesimi kurak olan ülkenin diğer bölgeleri ortalamanın üzerinde yağış alır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

Bağımsızlığını 12 Aralık 1963 yılında İngilizlerden alan Kenya, cumhuriyet ile yönetilmektedir. Parlamentoda seçimle gelen 188 milletvekilinin yanı sıra 12 adet Cumhurbaşkanı tarafından atanan kontenjan milletvekilliği bulunmaktadır.

27 Aralık 2002 seçimlerinde 24 yıldır ülkeyi yöneten Daniel Arap MOI dönemi Mwai KIBAKI'nın seçilmesi ile son bulmuştur. Aralık 2007'de yapılan seçimler sonrası ise Kenya Mwai KIBAKI yeniden Devlet Başkanı olarak seçilmiş olmakla birlikte başlıca rakibi Raila Odinga ile koalisyon hükümeti kurmuş ve Odinga da Başbakan olarak yönetimde yer almıştır.

Ülkede son seçimler Mart 2013'de gerçekleşmiştir. Seçimlerin ardından 2010 yılında gerçekleştirilen referandum ile kabul edilen yeni anayasanın tedrici olarak hayata geçirilmesi ve böylelikle ülkede daha istikrarlı bir siyasi hayatın hüküm sürmesi beklenmektedir.

Bölgede siyasi açıdan istikrarlı bir Kenya hükümetinin bulunmasının bölgenin yerel iş dünyası, ulaşım ağı ve dünya ticareti ile bütünleşmesinde başlıca rol oynayacağı kanaati hakimdir. Kenya'nın askeri konuda ABD ile yakınlığının yanı sıra yine uluslararası platformda bölgede önemli konumda olan Çin, Hindistan ve Güney Afrika Cumhuriyeti ile ilişkilerini de iyi seviyede tutma gayretinde olacağı beklenmektedir. Kenya'nın komşusu Somali'de yaşanan gerginlikler ise Kenya için güvenlik riskleri oluşturmaya devam etmektedir.

NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI

Yakın geçmişe kadar Kenya nüfusu dünyada en fazla artan ülkelerden birisi olmakla birlikte artış oranı; 2007-2011 yılları arasında %2,6'a düşmüştür. 2012-2016 yılları arasında ise nüfus artış oranının %2,7 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Aile planlaması kampanyaları başarılı olmakla birlikte 1999 yılında ulusal felaket olarak ilan edilen HIV/AIDS de önemli etki yapmıştır. Kenya Sahra Altı Afrika'da hastalıkla savaşta en başarılı ülkelerden biri olmuştur. EIU verilerine göre Kenya'nın nüfusu, 2011 yılında 41,6 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın 2016 yılında 47,6 milyon kişiye çıkacağı tahmin edilmektedir. Kenya'nın nüfusu büyük ölçüde merkezde ve tarım bakımından daha verimli alanları kapsayan batı bölgelerde yoğunlaşmıştır. Bir liman kenti olan Mombasa, Doğu Afrika'nın en önemli liman-şehirlerinden birisidir.

Kenya'da çok çeşitli kabileler mevcut olup, bunların en önemlileri şunlardır: Kikuyu (%17,2), Luhya (%13,8), Luo (10,5), Kalenjin (%12,9) ve Kamba (%10,1).

Yaş Grubuna Göre Nüfus Dağılımı (%)

0-14 yaş 42,6 42,4 42,1

15-64 yaş 54,7 54,9 55,1

65 yaş ve üzeri 2,7 2,7 2,8

Kenya'da gelir dağılımında büyük farklılıklar görülmektedir. Nüfusun %20'sini oluşturan en zengin kesim ulusal gelirden %49,1 oranında pay alırken, yine nüfusun %20'sini oluşturan en fakir kesim ise ulusal gelirden ancak %6 oranında pay almaktadır.

Toplam nüfusun %80'i Hristiyanlardan oluşmakta olup, %10'u Müslüman olarak ülkede yaşamını sürdürmektedir. Nüfusun %10'u ise çeşitli yerel inanışlara sahiptir.

Kenya'da çalışabilir yaştaki işgücü 2011 yılında 22,8 milyon kişidir. Ancak mevcut işgücü 18,4 milyon kişidir. İstihdamın yaklaşık %75'i tarım sektöründe ve %25'i de sanayi ve hizmetler sektöründe yer almaktadır. Ülkede kişi başına milli gelir oldukça düşük seviyededir ve gelir dağılımında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ülke nüfusunun yarısı yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdürmektedir.

DOĞAL KAYNAKLAR VE ÇEVRE

Kenya'nın maden kaynakları sınırlı olmakla birlikte, zengin bir tarımsal alt yapıya ve turizm için önemli olan vahşi yaşam alanlarına sahiptir. Ancak ülke son otuz yıldır ormanlarının azalması, toprak erozyonu ve endüstriyel kirlenme sorunları ile karşı karşıyadır. Önümüzdeki yıllarda en önemli problemlerden biri su kaynaklarındaki azalma olacaktır.

Ormanların aşırı kullanımı ülkenin kereste kaynaklarını son otuz yılda yarı yarıya azaltmıştır. Mevcut arazilerin tarıma ve diğer ekonomik faaliyetlere tahsis edilmesi ülkenin geniş biyolojik çeşitliliğini azaltmaktadır.

Su kaynakları da aşırı kullanım nedeniyle her geçen gün azalmaktadır. Ormanlar bakımından zengin durumda bulunan Kenya, 35 binden fazla hayvan türüne de ev sahipliği yapmaktadır.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Kenya'nın dahil olduğu uluslararası anlaşmalar şunlardır:

Biodiversity, Climate Change, Climate Change-Kyoto Protocol, Desertification, Endangered Species, Hazardous Wastes, Law of the Sea, Marine Dumping, Marine Life Conservation, Ozone Layer Protection, Ship Pollution, Wetlands, Whaling

GENEL EKONOMİK DURUM

EKONOMİK YAPI

Kenya Doğu Afrika'daki en büyük ekonomidir. Kenya bölge içi rekabet ile karşı karşıyadır, bu rekabet son yıllarda önemli ölçüde ekonomik büyüme gösteren Uganda ile piyasa ekonomisi yolunda ekonomik reformlara imza atan Tanzanya'dan kaynaklanmaktadır. Doğu Afrika Topluluğu (EAC) üyesi bu üç ülke 1 Ocak 2005 tarihli gümrük birliği sonucunda birbirlerine her geçen gün daha da bağımlı hale gelmektedir.

Tarım sektörü GSYİH'nin yaklaşık % 25'ini'ini oluşturmaktadır. Tarım doğrudan ve dolaylı olarak istihdamı sağlamaktadır. Kenya'nın verimli tarım alanları ülkenin orta ve batı kısmında yer almaktadır. Hayvancılık ise ülkenin yarı kurak kuzey ve doğu bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

Ülkede GSYİH içinde sanayinin payı % 15 ve hizmetlerin payı ise % 65 civarında gerçekleşmektedir. Ülkenin ekonomik yapısında hizmetlerin payının diğer bölge ülkelere kıyasla yüksek olmasında, diğer Afrika ülkelerinin tersine doğal zenginlikleri arasında madenlerden ziyade verimli toprakların bulunması ve turizm sektörünün canlı olması önemli rol oynamaktadır. Hizmetler sektöründe iletişim, bankacılık ve turizm sektörleri ön plana çıkmaktadır. Ticaret ve taşımacılık da yine hizmetler sektörüne katkı sağlayan önemli alt sektörlerdir.

Sanayileşme ülkenin önemli hedeflerinden birisi olmakla birlikte, bağımsızlığın kazanılmasından bu güne dek bu alanda önemli bir ilerleme sağlanamamıştır. Enerji ve su sektörlerinin GSYİH'daki payı %4, madencilik sektörünün GSYİH'daki payı ise %0,5 oranındadır. Sanayi sektörü üç büyük kent olan Nairobi, Mombasa ve Kisumu'da yoğunlaşmıştır. İmalat sanayinde değirmencilik, bira üretimi, süt ve şeker rafinasyonu gibi gıda işleme sanayi ön plandadır. Kenya Mombasa'da rafineri yoluyla petrol ürünleri üretmekte olup, önemli bir çimento üretim kapasitesine de sahiptir.

EKONOMİK PERFORMANS

GSYİH'nin 2018 yılında yılında bir önceki yıla göre % 6,3 oranında artış gösterdiği, 2019 yılında ise % 5,4 oranında bir artışla 97,2 milyar Dolar seviyesine yükselmesi beklenmekle beraber, en önemli ticaret ortağı olan AB ülkelerinde yaşanan ekonomik sıkıntılar ülke ekonomisi için risk faktörü olarak görülmektedir.

Enflasyonun, 2018 yılında yılında yaşanan % 4,7 oranından 2019 yıl sonunda % 6,4 düzeyine yükselmesi beklenmektedir. Zaman zaman istikrarsızlaşan küresel emtia fiyatlarına rağmen, ülkedeki altyapı yatırımlarının sağladığı verimlilik artışı ve hükümetin düzenleyici reformlarının da etkisiyle önümüzdeki yıllarda da enflasyon oranının makul seviyelerde gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Devam eden IMF desteği ve sağlıklı döviz rezervleri Kenya Şilini'nin Amerikan Doları karşısında yüksek oranda düşmesini engellemektedir. Bununla beraber, uygulanmakta olan gevşek para politikası ve ABD seçimleri sonrası dünya döviz piyasalarında yaşanan belirsizlikler nedeniyle Kenya Şilini'nin Amerikan Doları karşısında değer kaybedeceği tahmin edilmektedir.

Çay ve kesme çiçek ihracatından elde edilen gelirin düzenli olarak artacağı ve turizm gelirlerinin geçmiş yılların üzerinde bir artış göstereceği düşünülmektedir. Bununla beraber, Kenya'nın dış borca ve yabancı yatırıma bağımlılığı önümüzdeki yıllarda da devam edecektir. Bu kapsamda, cari açığın 2014-2020 yılları arasında yumuşak bir patika izleyeceği tahmin edilmekle birlikte, mevcut açık sebebiyle ülkenin gerek dış yardımlar, gerekse yabancı yatırımlar yoluyla dış kaynaklara olan bağımlılığının süreceği görülmektedir.

Dışa açık ve dünya standartlarında küçük olan Kenya ekonomisinde turizm, tarım ürünleri ihracatı ve yurtdışında çalışan işçi gelirleri önemli bir yer tuttuğundan, ülke ekonomisi dış şoklara açık bir yapı sergilemektedir. Kenya'daki tüketici pazarının büyümesi, Asya'dan artan talep ve bölgesel entegrasyonun ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemesi beklenmekte olup, yabancı kaynakların ülke

ekonomisine girişinde uluslararası gelişmeler ve yerel politikaların önemini koruyacağı düşünülmektedir. Uzun vadede tek bir Afrika Ortak Pazarının kurulmasının ise ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

EKONOMİDEKİ GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLER

Dışa açık ve dünya standartlarında küçük olan Kenya ekonomisinde turizm, tarım ürünleri ihracatı ve yurtdışında çalışan işçi gelirleri önemli bir yer tuttuğundan, ülke ekonomisi dış şoklara açık bir yapı sergilemektedir. Kenya'daki tüketici pazarının büyümesi, Asya'dan artan talep ve bölgesel entegrasyonun ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemesi beklenmekte olup, yabancı kaynakların ülke ekonomisine girişinde uluslararası gelişmeler ve yerel politikaların önemini koruyacağı düşünülmektedir. Uzun vadede tek bir Afrika Ortak Pazarının kurulmasının ise ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

GENEL GÖRÜNÜM

KENYA'NIN DIŞ TİCARETİ

Kenya'nın dış ticareti hızlı bir büyüme süreci yaşamaktadır. 2018 yılı itibariyle ihracat 6 milyar doları aşmışken ithalat ise 17,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2005	3.420	5.846	-2.426	9.266
2006	3.502	7.233	-3.731	10.735
2007	4.081	8.989	-4.908	13.070
2008	5.001	11.128	-6.127	16.129
2009	4.463	10.202	-5.739	14.665
2010	5.169	12.093	-6.924	17.262
2011	5.853	15.028	-9.175	20.881
2012	5.226	15.126	-9.900	20.352
2013	5.537	16.435	-10.898	21.972
2014	6.111	19.685	-13.574	25.796
2015	5.906	16.062	-10.156	21.968
2016	5.697	14.114	-8.417	19.811
2017	5.747	16.690	-10.943	22.437
2018	6.050	17.377	-11.326	23.427

Kaynak: ITC Trademap

1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yeni gümrük birliğinin uygulanmasını müteakip, Kenya'nın EAC ile ticareti önemli oranda artış göstermiştir. EAC üyeleriyle gümrük birliğinin amacı, beş yıl içinde tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması ve nihai mallarda %25, ara mamüllerde %10 ve ham maddelerde sıfır olmak üzere üç aşamalı Ortak Gümrük Tarifinin (CET) konmasıdır.

Kenya Tanzanya ve Uganda'ya ait malların gümrüksüz olarak ülkelerine girmesini kabul etmesine rağmen, bazı Kenya menşeli ürünler Uganda'da %10, Tanzanya'da ise %2-20 arasında gümrük vergisine tabi tutulmaktadır. Bu asimetrinin nedeni iki ülkedeki daha az gelişmiş sanayinin korunmasıdır. EAC bir serbest ticaret bölgesidir. Serbest ticaret bölgesi entegrasyonun ilk aşamasıdır.

İhracat

Kenya'nın ihracat malları nispeten çeşitlilik arz etmekle birlikte, çay ve kesme çiçek en önemli ihracat kalemlerindedir. 2018 yılındaki toplam ihracatının % 22,7'si çay ihracatından oluşmaktadır. Diğer önemli ihracat malları ise işlenmiş petrol ürünleri, titanyum cevheri, kahve, hazır giyim, demir ve çelik, soda külü, balık ve tütün mamülleridir.

İhracat Ettiği Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu (GTİP)	Ürün Adı	2016	2017	2018
Toplam		5.697.562	5.746.974	6.050.421
'0902	Çay	1.229.106	1.424.429	1.370.491
'0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacıyla uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	509.565	540.895	575.045
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	419.050	349.019	379.950
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	212.617	229.742	231.784
'2614	Titanyum cevherleri ve konsantreleri	108.906	133.452	151.665
'0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	82.091	95.678	139.010
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	130.935	111.757	119.471
'6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	79.967	81.163	93.498
'0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	58.684	76.210	87.805
'7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	83.506	79.315	86.984
'2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	86.417	91.057	83.753
'0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	58.714	53.860	78.501
'6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	91.360	64.870	68.159
'2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbonat içeren ticari amonyum karbonat	55.301	71.045	68.121
'0708	Baklagiller (taze/soğutulmuş)	75.816	65.798	65.670
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	62.429	51.149	65.469
'2615	Niyobyum, tantalum, vanadyum, zirkonyum cevherleri vb. konsantreleri	32.899	41.680	52.992
'3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	78.014	67.076	51.968

'3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	38.381	44.480	51.193
'0602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	45.933	54.308	50.508
'0710	Sebze, (pişirilmemiş veya buharda veya suda kaynatılmış) (dondurulmuş)	39.026	40.897	49.682
'1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	48.333	49.336	48.196
'4907	Posta, damga vb. pullar; banknot, hisse senedi, çek defterleri, tahvil vb.	25.663	31.552	45.491
'2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	35.695	42.665	44.740
'2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	62.126	52.722	41.366
'2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	50.460	37.892	41.227
'2501	Tuz, saf sodyum klorür ve deniz suyu	42.748	39.094	40.885
'0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	82.076	31.945	39.195
'2005	Diğer sebzeler (sirke/asetik asitten başka şekilde hazırlanmış veya konserve edilmiş) (dondurulmamış)	28.458	32.854	38.498
'0204	Koyun ve keçi etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	21.276	31.166	34.749
'6105	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler (örme)	16.010	19.722	34.645
'4819	Kağıttan, kartondan, selüloz vatkadan veya selüloz lif tabakalarından kutu, mafhaza, torba vb.	30.272	28.809	33.685

Kaynak: ITC Trademap

Uganda, Pakistan, ABD, Hollanda, İngiltere, Birleşik Arap Emirlikleri, Tanzanya ve Mısır, Kenya'nın en çok ihracat yaptığı ülkelerdir.

Son on yılda ihracat içerisinde Afrika'nın payının artması Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı (Comesa) ve Doğu Afrika Topluluğu'nun (EAC) üyeleri (Kenya, Uganda, Tanzanya, Ruanda, Burundi) arasında ticaretin arttığını göstermektedir. Tanzanya ve Uganda'nın da üyesi olduğu EAC en çok ihracat yapılan bölgedir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (1000 Dolar)

İhracatçı Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Toplam	6.111.949	5.906.853	5.697.562	5.746.974	6.050.421
Uganda	691.944	696.435	612.721	597.930	610.807
Pakistan	250.025	355.578	396.772	619.472	586.233
ABD	435.124	413.311	427.399	457.182	467.318
Hollanda	462.307	429.770	428.557	424.582	457.686
İngiltere	408.194	414.338	370.306	372.877	396.749
Birleşik Arap Emirlikleri	230.096	296.753	305.379	255.089	345.583
Tanzanya	486.094	342.132	342.925	275.880	293.696
Mısır	199.286	204.574	203.279	183.864	198.662

Ruanda	164.363	182.027	172.450	165.628	176.126
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	239.232	210.820	197.499	182.648	149.818
Somali	150.324	154.362	176.754	190.257	148.795
Güney Sudan	225.746	175.403	160.936	162.040	127.940
Almanya	122.908	129.034	116.999	113.579	110.168
Çin	75.105	86.666	99.184	96.739	109.896
Suudi Arabistan	55.557	56.596	66.281	75.893	98.896
Hindistan	99.693	90.681	117.424	57.863	89.838
Rusya Federasyonu	81.030	82.507	68.935	77.350	84.624
Fransa	66.313	63.556	65.719	77.964	80.242
Tayland	18.772	20.759	17.025	48.396	71.646
Hong Kong	29.702	17.027	13.528	62.009	68.955
Burundi	89.015	67.140	71.366	71.404	65.078
Belçika	76.493	45.998	53.139	58.306	62.628
Etiyopya	78.578	72.815	79.379	67.555	62.595
Sudan	71.113	61.008	52.824	66.807	61.218
Katar	3.728	9.349	12.590	35.854	57.900
Zambiya	75.779	60.354	50.985	37.422	52.223
Tayvan	3.423	27.968	25.456	36.461	51.235
Japonya	39.943	41.092	40.142	43.576	50.072

İthalat

Kenya'nın ithalatında işlenmiş petrol ürünleri, binek otomobilleri, palm yağı, ilaçlar, demir-çelik ürünleri, buğday, telefonlar ve pirinç önde gelen ürünlerdir. 2018 yılı ithalatının % 17,8'i işlenmiş petrol ürünlerinden oluşmaktadır.

İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu (GTİP)	Ürün Adı	2016	2017	2018
Toplam		14.113.751	16.690.015	17.376.721
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.931.104	2.521.729	3.088.713
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	473.514	502.668	553.521
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	475.399	587.617	505.422
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	486.821	434.693	462.017
'7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	242.957	334.772	430.102
'1001	Buğday ve mahlut	284.743	410.180	423.523
'8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	337.168	312.092	258.272

1006	Pirinç	139.839	259.043	252.635
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	199.954	575.281	199.851
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	201.018	173.191	193.890
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	212.730	184.811	179.807
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	121.865	181.954	170.299
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	159.073	193.958	169.018
6309	Kullanılmış giyim eşyası ve kullanılmış diğer eşya	126.661	126.289	167.155
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	132.726	127.521	149.748
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	79.330	113.727	148.997
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	104.110	111.500	148.825
8606	Kendinden hareketli olmayan yük taşımaya mahsus demiryolu veya tramvay vagonları	1.909	177.767	140.856
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	123.410	76.987	139.259
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	112.203	114.796	138.552
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	135.560	164.191	135.499

Kaynak: ITC Trademap

Kenya'nın ithalatında ilk üç sırada Çin, Hindistan ve Suudi Arabistan yer almakta; bu ülkeleri Birleşik Arap Emirlikleri, Japonya ve Güney Afrika Cumhuriyeti izlemektedir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (1000 Dolar)

İhracatçı Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Toplam	18.386.137	16.062.423	14.113.751	16.690.015	17.376.721
Çin	2.819.063	3.260.723	3.326.482	3.777.573	3.661.017
Hindistan	3.006.286	2.576.996	2.025.621	1.648.554	1.828.918
Suudi Arabistan	641.006	570.772	682.659	1.108.501	1.705.026
Birleşik Arap Emirlikleri	1.175.648	915.639	902.250	1.337.969	1.455.384
Japonya	983.486	896.898	812.195	789.980	985.508
Güney Afrika	727.017	623.792	491.551	598.531	639.087
ABD	1.913.383	1.278.723	473.504	556.793	528.038
Uganda	198.054	227.865	189.928	406.722	488.058
Almanya	539.304	483.492	427.301	415.784	460.055
Endonezya	552.920	469.323	447.168	549.870	455.172
Mısır	289.832	263.249	296.028	342.197	358.759

Rusya Federasyonu	262.657	290.874	239.189	350.014	313.166
İngiltere	534.844	437.823	330.161	290.729	310.311
İtalya	226.545	231.895	233.980	216.535	254.036
Fransa	256.401	214.951	213.754	260.318	236.882
Malezya	126.057	107.492	121.480	172.892	212.092
Pakistan	205.087	187.984	179.021	246.672	211.813
Tayland	142.344	131.369	118.888	203.072	197.170
Türkiye	114.886	139.823	130.793	155.491	191.684
Hollanda	213.389	208.943	162.711	188.932	191.174
Güney Kore	329.685	193.379	140.065	170.143	187.412
Tanzanya	208.559	173.314	126.241	166.164	175.906
Belçika	149.207	151.744	133.113	148.635	159.983
Arjantin	22.556	16.351	8.374	92.282	106.879
İspanya	142.780	114.488	108.738	103.473	104.512
İran	43.091	38.083	60.502	127.465	102.866
Tayvan	176.527	126.335	121.232	114.275	99.763
Brezilya	69.306	71.012	43.056	268.832	91.576
Kanada	89.411	78.492	76.945	95.719	88.067

TÜRKİYE - KENYA TİCARETİ

Türkiye - Kenya Dış Ticaret Değerleri (1.000 \$)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2002	8.082	2.027	6.055	10.109
2003	13.134	1.992	11.143	15.126
2004	17.837	1.600	16.237	19.437
2005	50.600	1.722	48.877	52.322
2006	85.419	3.990	81.429	89.409
2007	98.044	12.328	85.716	110.373
2008	233.052	12.575	220.476	245.627
2009	70.623	5.813	64.810	76.435
2010	86.357	13.378	72.979	99.735
2011	199.203	14.749	184.454	213.952
2012	138.032	17.877	120.155	155.909
2013	129.604	14.960	114.644	144.564
2014	118.157	15.734	102.423	133.891
2015	131.264	13.241	118.023	144.505
2016	127.769	13.163	114.606	140.932
2017	152.278	17.114	135.164	169.392
2018	207.789	18.797	188.992	226.586
2018 (1-7)	86.104	12.614	73.490	98.718
2019 (1-7)	127.610	12.167	115.443	139.777

Türkiye ile Kenya arasında ticaret dengesi ülkemiz lehinedir. İkili ticaretimiz fasıllar itibariyle ele alındığında, ihracatımızın daha çok sanayi ürünlerinden teşekkül ettiğini, ithalatımızın ise, yağlı tohumlar gibi üretiminde geleneksel olarak açık verdiğimiz ve gıda sanayimizin ihtiyaç duyduğu ürün gruplarından oluştuğu görülmektedir. Deri sanayimizin ihtiyacı olan ham postlar ve derilerin yanı sıra, kahve ve kimi minerallerin çok ciddi meblağlarda olmayan miktarlarda bu ülkeden karşılandığı görülmektedir

İhracat

Türkiye ile Kenya arasında ticaret dengesi ülkemiz lehinedir. İkili ticaretimiz fasıllar itibariyle ele alındığında, ihracatımızın daha çok sanayi ürünlerinden teşekkül ettiğini, ithalatımızın ise, yağlı tohumlar gibi üretiminde geleneksel olarak açık verdiğimiz ve gıda sanayimizin ihtiyaç duyduğu ürün gruplarından oluştuğu görülmektedir. Deri sanayimizin ihtiyacı olan ham postlar ve derilerin yanı sıra, kahve ve kimi minerallerin çok ciddi meblağlarda olmayan miktarlarda bu ülkeden karşılandığı görülmektedir.

Kenya'ya ihracatımızda başlıca ürünlerin ise yıllar itibarıyla kısmi değişiklik göstermekle beraber işlenmiş petrol ürünleri, demir borular, makarna, elektrikli ısıtıcı ve cihazlar, gübre, hububat mamülleri ve tohum gibi ürünlerden ibarettir.

Türkiye'nin Kenya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2016	2017	2018
Toplam		127.770	152.256	207.789
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	397	485	37.922
'7303	Dökme demirden ince ve kalın borular, içi boş profiller	0	2	9.551
'1902	Makarnalar ve kuskus	7.598	7.827	8.207
'8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	3.252	3.996	7.628
'3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	19	20.854	6.173
'1904	Hububat veya hububat ürünlerinin kabartılması veya kavrulması suretiyle elde edilen gıda mamülleri	0	1.228	5.638
'8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	4.081	5.899	5.577
'9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	7.034	5.188	5.546
'5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	2.310	2.401	5.514
'9999	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen	2.577	5.554	5.287
'8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	2.311	866	4.365
'8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	2.963	2.905	3.930
'1101	Buğday unu/mahlut unu	1.971	2.388	3.678
'7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	0	595	3.631

İthalat

Kenya'nın genel olarak ihraç ürünleri çeşidi sınırlı olup, Türkiye'nin Kenya'dan ithalatında başlıca ürünler çay, tütün, tohum, sığır derisi ve kesme çiçektir.

Türkiye'nin Kenya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2016	2017	2018
Toplam		13.164	17.114	18.797
'0902	Çay	5.338	6.402	5.916
'2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	479	1.970	4.668
'4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalıanmış veya crust (arakurutmalu) post ve derileri	1.941	2.565	2.592
'1209	Ekim amaculuyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	2.560	1.119	2.080
'0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	1.025	859	800
'0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	13	120	734
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	211	514	605
'0602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	551	751	473
'4105	Koyun ve kuzuların dabalıanmış veya crust (ara kurutulmalu) derileri	29	5	232
'4113	Diğer hayvanların dabalıama veya ara kurutmadan sonra ileri derecede hazırlanmış deri ve köseleleri	24	186	184
'0106	Canlı diğer hayvanlar	6	124	81
'0511	Başka yerde belirtilmeyen hayvansal ürün ve (yenmeyen) cansız hayvan	0	92	52
'4402	Odun kömürü	23	10	51

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Hava, Deniz ve Kara Ulaşım, Bölgesel Depolama Olanakları

Kenya ile Türkiye arasındaki mal taşımacılığı deniz yolu ile yapılmaktadır. Kenya'da Mombasa Limanına kadar gelen mallar Nairobi'ye kara ve demiryolu ile taşınmaktadır. Bununla beraber, Kenya limanı gibi Doğu Afrika limanlarına direkt ve düzenli gemi seferlerinin olmaması ihracatı zorlaştırmaktadır. Ancak, bu ülkeler ile ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi yönünde uygulamaya başlanmış bulunan faaliyetlerin sonucu olarak ülkemiz ile bu ülkeler arasındaki mal ticaretinin önümüzdeki dönemlerde gözle görölür ölçüde artmaya başlaması ile düzenli gemi seferlerinin başlaması beklenmektedir.

İşADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Pasaport ve Vize İşlemleri

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Vizelerini Kenya sınır kapılarında alabilmektedir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise, anılan ülkeye yapacakları seyahatlerinde vizeden muafır.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Ofis çalışma saatleri 08.00- 17.00 arası olup, 13.00-14.00 arası öğle tatilidir. Bankalar 09.00-15.00 arasında çalışmaktadırlar. Perakende satış yapan dükkanlar 09.00-18.00 arası açıktır.

Aşağıdaki liste resmî tatil günleri göstermektedir. Bu tarihlerde kamu/özel kurum ve kuruluşlarının tamamı kapalıdır.

- Yeni Yıl 1 Ocak
- Uğurlu Cuma Nisan (günü değişir)
- Paskalya Pazartesi Nisan (günü değişir)
- İşçi Günü 1 Mayıs
- Midaraka Günü 1 Haziran
- Moi Günü 10 Ekim
- Kenyatta Günü 20 Ekim
- Bağımsızlık Günü 12 Aralık
- Noel Yortu Günü 25 Aralık
- Noel Ertesi 26 Aralık

Ulaşım

Türk Havayolları (THY) ve Kenya Havayolları arasında imzalanan anlaşma uyarınca, Kenya Havayolları tarafından 1 Ağustos 2006 tarihinde Nairobi-İstanbul-Nairobi seferleri başlatılmış olup, anılan havayolu İstanbul seferlerini 1 Ekim 2007 tarihinde durdurmuştur. Fakat THY İstanbul-Nairobi seferlerine 2009 yılı Nisan ayında yeniden başlamıştır.

Sağlık

1990'lı yıllarda, hükümetin sağlık sektörüne tahsis ettiği kaynaklardaki azalma neticesinde özel sektör yatırımları artmıştır. Nüfusun büyük çoğunluğunun özel sağlık harcamalarını karşılayamayacak kadar fakir olmasına rağmen, özel sektörün yatırımları devam etmektedir.

Kenya'nın sağlık sektörü de uzun vadeli bütünsel kalkınma programı "Kenya Vizyonu 2030" programı ile yönlendirilmektedir. Bu program içinde hayat standardının iyileştirilmesi ve sağlık ile ilgili konular da önemli hedefler ve reformlar içermekte ve MDG (Millenium Development Goals) ile de örtüşmektedir. Buna göre sağlık alanında adaletli ve imkanlar ölçüsünde maliyetleri karşılanabilecek en kaliteli sağlık sistemi yerleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla, sağlık sisteminin altyapısının yeniden canlandırılması, sağlık hizmetlerinin halka ulaştırılması ve hizmet bedeli ödeme finansman araçlarının daha etkin şekilde geliştirilmesine yönelik projeler yürütülmektedir.

Stratejik olarak da merkeziyetçi olmayan bir sağlık sistemine yönelinmiştir. Bu strateji mali fonların bölgelere kaydırılmasını ve Bakanlığın da daha ziyade politika ve araştırma konularına eğilmesini amaçlamaktadır. Özel sektörün de katkısı ile Kenya bölgede de sağlık hizmetleri konusunda tercih edilir bir ihtisas sağlık sistemi kurmaya yönelmiştir. Bu amaçla ülke sağlık turizmine de yönelmiş olup, özel sektörün de bu alanda ortak yatırımları desteklenmektedir. Ayrıca sağlık sisteminden faydalanabilen kesimin dışında kalmış olanlar için de erişim imkanlarının temin edilmesi programa alınmıştır.

Stratejik amaçlara ulaşabilmek için planlanan reformlar içinde özel sektör yatırımları ile halkın sağlık hizmetlerinin gelişimine yönelik faaliyetlere daha katılımcı olması öngörülüp, Kenya Vizyonu 2030 hedefleri için 5'er yıllık orta vade gelişim reformları uygulanmaktadır.

Pek çok Afrika ülkesinde olduğu gibi Kenya'da da HIV/AIDS ciddi bir problemdir. HIV/AIDS hastaları hastane yataklarının büyük bir bölümünü işgal etmekte olup, ulusal sağlık sisteminin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. HIV/AIDS aynı zamanda ortalama yaşam süresinin de azalmasında önemli bir rol oynamıştır. HIV/AIDS hastalığının yanı sıra, sıtma da ülkede bir numaralı öldürücü hastalık olma özelliğini korumaktadır.

Günümüzde yaygınlaşması kontrol altına alınarak azalmaya başladığı düşünülen AIDS/HIV virüsünün aslında azalmaktan ziyade durgunluk sürecinde olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca tüberküloz da önemli hastalıklar arasında yeniden ortaya çıkmıştır. Ayrıca Rift Vadisi Ateşi ve kolera Kenya’da yaşayan nüfusun sağlığını tehdit etmektedir. Sağlık hizmetlerinden faydalanabilmenin önündeki en büyük engel yoksulluk olarak belirtilmektedir.

İklim

Kıyı kesimlerdeki sıcaklık 20 C – 32 C arasında değişirken, deniz seviyesinden 1500 metre yükseklikteki iç kesimlerde sıcaklık 7 C – 27 C arasında değişmektedir.

Genelde bahar havası hüküm süren ülkeyi ziyaret eden işadamlarının her mevsim ani yağışlar için gerekli giysileri yanlarında bulundurmaları yararlı olur.

Resmî görüşmelerde takım elbise ve şık bir kıyafet muhatap olunan kişiyi etkileyen önemli bir faktördür.

KAYNAKÇA

<https://www.ticaret.gov.tr>